

Foreningen Danmark-Letland

nr. 4 December 2007 15. årgang

ISSN 1901-5720

ARKTIS

En verden af krystal

*Dokumentarfotos fra
Arktis gennem 40 år*

Fred Bruemmer
Ivars Silis
Andris Slapiņš

27. okt. - 17. feb. 2008

Læs i dette nummer: Baltisk aften i Filips Kirken

Indhold

Foreningen....	3
Foreningen Danmark-Letland, Bestyrelsen	4
Nyttige adresser	5
Baltisk aften	6
Sprogfestival 2007	11
Lettisk sprog	13
Den 18. november	15
Glæden i omgivelser og mennesker	17
Jānis Jaunsudrabiņš Jul	21
Digteren Ojars Vaciētis	30
Arktis	32
Nyt fra Baltic Times	39
Kreicburgas Ziekeri koncert	44
Deltagerdemokrati og Civilsamfund	46
Ny moral blandt borgerne?	51
Høj vækst Letlands styrke og svaghed	53
Madopskrifter	54
Aktiviteter i det Baltiske Hus	57
Internationalt fagligt samarbejde	64
Christianskirken i Kemerī	65
Korte Notitser	69

Forsideillustrationer fra udstillingen Arktis:

Farlig pynt af Ivars Silis og

Harp seal in its breathing hole af Fred Bruemmer

Foreningen....

Foreningen Danmark-Letlands medlemsblad udsendes til alle medlemmer.

Indlæg og udklip er meget velkomne og sendes til redaktør Lis Nielsen (lis.hazel.nielsen@skolekom.dk). Vi kan ikke love at bringe alle indlæg, ligesom vi forbeholder os ret til at redigere i det indsendte.

Foreningen Danmark-Letland er stiftet i august 1992 i København af en kreds af private personer med interesse for Letland.

Formålet med foreningen er:

På alle måder at styrke og udvikle venskab mellem det lettiske og danske folk, samt oplyse om Letland.

Som medlem af foreningen kan optages enkeltpersoner, husstande, foreninger, virksomheder, kommuner, menigheder, organisationer mv. med interesse for dansk-lettiske relationer.

Foreningen er landsdækkende. De fleste arrangementer finder sted i Københavnsområdet, men der opfordres til lokalt arbejde også andre steder i landet. Hos Fremad Rejser, Vesterbrogade 37, 1620 København V tlf.: 33 22 04 04, får medlemmer af Foreningen Danmark-Letland rabat på rejser til Letland.

Indmeldelse i Foreningen Danmark-Letland sker ved henvendelse/indbetaling til kasserer Anne Fraxinus.

Foreningens girokonto er: 07 736 54.

Årskontingent:

Enkeltpersoner	200 kr
Husstande	300 kr
Unge under 26 og pensionister	125 kr
Organisationer m.m.	500 kr

Foreningen Danmark-Letland,

Bestyrelsen

	Kirsten Gjaldbæk Kongstedvej 12 2700 Brønshøj Formand	tlf./fax 3871 1825 kirsten.gjaldbaek @get2net.dk
	Jytte Nørgaard Helio Helleruplund Allé 4 2900 Hellerup Næstformand	tlf. 3962 2922 fax: 3962 2912 jytte@helio.dk
	Anne Fraxinus Kildebækvej 34 3660 Stenløse Kasserer	tlf. 4717 0194 agf@mail.dk
	Lis Nielsen Rosenlundsvej 8 3650 Ølstykke Redaktør	tlf:4710 0295 lis.hazel.nielsen @skolekom.dk
	Jens Helt Hansen Skovbakkevej 120 3300 Frederiksværk	tlf. 4772 0297 helt@webspeed.dk
	Anita Vizina Nielsen Lyngborghave 32 2.TV 3460 Birkerød	tlf 4031 4959 jvizinanielsen @webspeed.dk
	Helge Andersen Humlemarksvej 17 2605 Brøndby Suppleant	tlf. 4345 7076 heogin@mail.tele.dk
	Anne Mette Johannsen Nørgaardsvej 25 2800 Lyngby Suppleant	tlf. 4588 8765 amj2002@ofir.dk

Nyttige adresser

Letlands Ambassade i Danmark,

Rosbæksvej 17, 2100 København Ø
tlf. 3927 6000, Fax. 3927 6173,
embassy.denmark@mfa.gov.lv
Ambassadør: Mr. Andris Razans
1. sekretær: Andrejs Grinasko
3. sekretær og konsul: Raivo Klotins,
consulate.denmark@mfa.gov.lv
Udenrigsministeriets hjemmeside: www.mfa.gov.lv
House Manager: Zintis Cepurnieks

Den Danske Ambassade i Letland,

Pils iela 11, Lv-1863 Riga, Latvia
Tlf. +371 6722 6210, Fax +371 67 820 234,
rixamb@um.dk, www.ambriga.um.dk/da
Ambassadør: Arnold de Fine Skibsted
Ambassaderåd Carl Balle Petersen
carpet@um.dk

Det Danske Kulturinstitut i Riga,

Marijas iela 13, K.3, LV-1050 Riga, Latvia
Tlf. +371 7 289 994,
dki@dki.lv, www.dki.lv
Leder: Simon Drewsen Holmberg.

Det Danske Kulturinstitut i København

Vartov, Farvergade 27 L, 2. sal, 1463 Kbh K

Foreningens hjemmeside: www.danmark-letland.dk

Webmaster: Lars Egelund Henriksen
Kode til at se seneste nummer af bladet: vairalat

Baltisk aften

Fredag 16. november 2007 samledes 110 personer fra Danmark og 20 optrædende fra Limbazi til en festlig lettisk aften i Filips kirke på Amager.

Vi indledte med at spise lettisk mad, indkøbt til dels i Letland, tilberedt dels på den lettiske ambassade og dels hos diverse bestyrelsesmedlemmer. Opskrifterne på nogle af retterne findes i bladet eller på hjemmesiden, mens "Sprøts", lettisk ost, pirags og søde ting må indkøbes i Letland. Ambassaden havde også medbragt lettisk øl og Balzams, så selv om tilstrømningen af interesserede var ved at sprænge rammerne, fik alle dog prøvet at spise sig ind på lettisk stemning.

Derefter holdt ambassadør Andris Razans en tale (på engelsk, som blev opsummeret på dansk af Kirsten Gjaldbæk), hvorefter der her gengives nogle enkelte punkter.

”Ambassadøren talte først om, hvor glad han var for at være i Skandinavien og for også at møde folkelige foreninger og deres medlemmer. Han kom ind på, hvorfor efterårets fejring af Nationaldagen 18. november altid er meget vigtig: 18. nov. 1918 erklæredes Letland for første gang for et frit og uafhængigt land, og selv om det dengang tog 3 år, inden de andre europæiske lande havde accepteret dette, var det godt at vide, at letterne dengang havde taget sagen i egen hånd og kæmpet sig frem til en selvstændighed og i de år den varede, var der også en høj levestandard på niveau med Danmark. I perioden 1925 – 1940 havde der været en dansk ambassade i Riga og det kom der så igen i 1991!

Ved den fornyede selvstændighedsbevægelse i 1980'erne var der meget mere støtte fra Norden end ved den i 1918-1920. Denne gang gik støtten ind på det kulturelle område, der blev f.eks. givet stipendier til baltere i 1980'erne og 1990'erne til at studere i de skandinaviske lande, mange tog imod dette og derved har man fået en stor gruppe baltere, der er interesseret i nordiske lande og samfundsforhold. Det ses nu både i politiker- og diplomatkredse, den nyligt afdøde udenrigsminister Pabriks har f.eks. studeret sammen med kronprins Frederik, ambassadøren har læst historie i Sverige, og når disse stipendiater kom tilbage til Riga, havde de mulighed for på Nordens Bibliotek at læse nyere faglitteratur på skandinaviske sprog.

Efter 1991 skulle man i gang med ny lovgivning og fandt hurtigt ud af, at det var en fordel at lægge sig tæt op ad EU-lovgivningen og at satse på at blive medlem af EU, og efter at sovjettropperne var trukket ud af Letland skulle der jo opbygges både diplomati og egen hær.

Danskerne støttede "Baltic Peacekeeping Batalion" under FN, det blev et internationalt projekt, som kunne lede frem til optagelse i NATO.

Man kan sige, at den danske støtte er kommet i tre faser:

1. Det var vigtigt at få selvstændighed
2. Hvordan bevarer og forsvarer man selvstændigheden, så man vedbliver at være medlem af Europa (igen!). I 2004 måtte man så bevise, at man var berettiget til at være medlem af EU og af NATO.
3. Nu skal det være et ligeværdigt partnerskab. På det økonomiske område holder det ikke helt endnu, men indflydelsen i de store sammenslutninger bygger på ligeværdighed, og derfor er man mere pragmatiske end tidligere! Men fordi man anses for ligeværdig, kommer der nu færre penge, mindre støtte fra Danmark.

Den politiske udvikling har været turbulent, siden 1991 har der været mange regeringer, næsten ligeså mange som i Italien. Nogle siger, at det skyldes forfatningssvagheder, selvom forfatningen har lænet sig op ad Weimarerrepublikkens forfatning, for at fremme stabilitet. Siden landet blev selvstændigt, har der ikke været nogen center-centervenstre regering, men kun center-centerhøjre regeringer, der har haft fokus på økonomisk udvikling. Det frie marked har været alles kamp mod alle, sammenligner man med Norden, så er der her en stærk socialdemokratisk indflydelse, men det er der ikke i Letland, her ønsker man ikke noget, der indeholder ordet social/socialist, selvom man på landet kunne have hårdt brug for det, men sporene skræmmer.

Af de godt 2 millioner indbyggere i Letland bor en tredjedel i Riga og omegn. Riga er den økonomiske dynamo, man har brug for arbejdskraft der, man mangler den. På landet er der nogle steder ca 6% arbejdsløshed. Efter

EU-medlemskabet er arbejdskraftens frie bevægelighed en realitet – der bor rigtig mange letter i udlandet nu – det har enhver ret til, vi er europæere, men der er østlige dele af Letland, der er blevet helt tømt for unge, de er taget enten til Riga eller til udlandet. Det er "brain-drain", de sidder nu i Irland-England-Danmark o.s.v. Det er en positiv udvikling, de får erfaring og bedre økonomi, men vores økonomi er ved at løbe løbsk, væksten er over 10% om året, og det giver inflation. Det er nødvendigt med en ændring, der er 13% inflation, Lats er bundet til Euroen, vi skulle efter planen have haft Euro fra 2008, men nu bliver det nok først 2011.

Vi har mange nordiske banker i Letland, med meget liberal lånepolitik, folk låner til forbrug, bygger huse og det fører til inflation! Regeringen må til at dæmpe privatforbruget, ellers kan man ikke få langvarig stabil økonomi.

Vi har politisk ustabilitet, regeringen har bebudet, at den træder tilbage 5. december, der er demonstrationer i Riga, det må føre til forskellige ændringer i politik. Men besværlighederne er også positive, det er bedre end de forhold, der var i Sovjettiden!

Noget af det diplomatiet nu skal betone er det kulturelle diplomati. For at blive set i Europa må man have en kultur, der er synlig, og det har vi i Letland! Det kan lige nu også ses her i København, ude på Nordatlantens Brygge f.eks. hvor 3 lettiskfødte fotografer: Bruemmer, Silis og Slapkins er repræsenteret med de billeder, de har taget i de arktiske områder. Letland er en del af Nordeuropa og samarbejdet om en sådan udstilling er en af måderne at vise det på."

Og så gik vi over til at vise det på en anden måde, nemlig ved at lade "Jampadracis" danse og Koklegruppen spille.

Det blev en meget fin aften, hvor lettisk kultur og baggrund blev meget tydelig for alle tilstedeværende.

Kirsten Gjaldbæk

Sprogfestival 2007

Lørdag den 15. september blev årets Sprogfestival afholdt i Grønlændernes Hus i Løvstræde, København. Det var igen i år Esperantoforbundet, der havde stået for planlægningen og alt det administrative, så de tilmeldte foreninger og ambassader mødte blot op på selve dagen og riggede standene til. Der var plakater, husflid, bøger og smagsprøver fra mange verdenshjørner, og ved nogle stande også konkurrencer med mulighed for at vinde meget specielle præmier. Vi havde lavet en lille, men illustrativ udstilling med bøger og mad (ost, sprots, rugbrød og slik) og fik lejlighed til at dele brochurer ud og fortælle om både Foreningen Danmark-Letland og Lettisk-Dansk Forening.

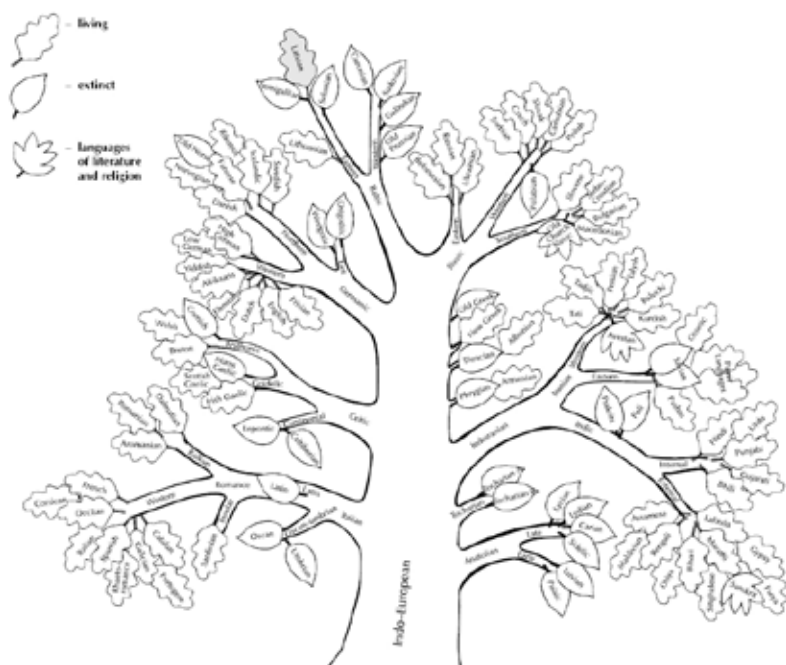

Desuden optrådte Anda Zarane på scenen med guitar-spil og lettiske sange, hun fik også publikum til at synge med og høstede et bragende bifald. I lokalerne ved siden af var der præsentation af forskellige sprog og diskussioner om sproglig-kulturelle udviklinger. Kirsten Gjaldbæk og Kristine Skarbinika præsenterede Lettisk, både set i sproghistorisk sammenhæng og set ud fra tosprogede børns virkelighed.

Arrangementet var velbesøgt, men der er plads til endnu flere interesserede, så vi håber på, at der bliver en Sprogfestival næste år, og at der kommer en masse for at lytte og se.

Kirsten Gjaldbæk

Lettisk sprog

The genealogical tree of the Indo-European languages

Som man kan se på træet er lettisk kommet fra den Indo-Europæiske sprogstamme, ligesom vores eget danske sprog. Mens det danske sprog deler sig ud i den gren der hedder den germanske sprogstamme, går det lettiske sprog ud i den baltiske sproggren, som så har en kvist med vestbaltisk og østbaltisk.

På den østbaltiske gren er der kun de to egeblade, hvor der står Latvian og Lithuanian, som nu er de levende og talte sprog. Bøgebladene på grenen er uddøde (extinct) sprog. Og ahornbladene er sprog som bruges i litteratur og religion.

Det lettiske sprog er tættest på litauisk sprog, men de

kan ikke umiddelbart forstå hinanden. Det svarer lidt til, hvordan en svensker forstår en dansker eller omvendt.

I lettisk lægger man tryk på den første stavelse og udtaler så ellers ordet som det staves. Der er nogle af bogstaverne som har særlige tryk og betoneringer f.eks. er der

a, ā, b, c, č, d, e, ē, f, g, ģ, h, i, ī, j, k, ķ,
l, ļ, m, n, ņ, o, p, r, s, š, t, u, ū, v, z, ž.

flere bogstaver, som der er to af med hvert sit tryk. Se bogstaverne ovenfor.

Fra middelalderen og en i en lang periode frem var det tyske sprog dominerende i uddannelse og administration og fra tysk har man 3000 låneord i det lettiske sprog. Ligeledes har russisk influeret på sproget, ligesom der nu er kommet mange engelske ord ind.

Latvian	Lithuanian	Russian	German	English
bārda	barzda	борода [boroda]	der Bart	beard
cirvis	kirvis	топор [topor]	das Beil	axe
dārzs	daržas	сад [sad]	der Garten	garden
dzeltens	geltonas	жёлтый [zhyolty]	gelb	yellow
dzintars	gintaras	янтарь [yantar]	der Bernstein	amber
mugura	nugara	спина [spina]	der Rücken	back
piens	pienas	молоко [moloko]	die Milch	milk
slota	šluota	метла [meta]	der Besen	broom
zimis	žimis	горох [goroh]	die Erbse	pea

Eksempel på det samme udtrykt i forskellige sprog

LN

Den 18. november

Den 18. november fejres den lettiske nationaldag her i Danmark, ved at herboende letter mødes ved det lettiske monument på Vestre Kirkegård ved det Østre Kapel. Kl. 12.00 præcis var en lille flok af letter, heriblandt ambassadør Razans, og danskere forsamlet i det kolde grumsede novembervejr ved det hvide mindesmærke. Foran monumentet ligger en række plader med navne på letter, som er blevet mindet og man kan stadig, hvis man som lette ønsker det, få sit navn her. Gvido Grinvalds fortalt, at monumentet var et ønske, som var opstået nogle år efter, at de som flygtninge var kommet til Danmark.

Anita Nielsen fra bestyrelsen og piger fra musik og dansegruppen Jampadracis var mødt op og startede med at spille på deres kokler. Derefter holdt G. Grinvalds en tale på lettisk og medlagde en krans og bagefter holdt den lettiske ambassadør Razans en tale og så blev der afsluttet med koklemusik igen. Meget stemningsfuldt. Derefter havde foreningen inviteret forsamlingen til kaffe og pizza på en nærliggende restaurant, hvor de næste timer hengik i hyggeligt og fornøjeligt samvær blandt de 19 deltagere.

LN

Glæden i omgivelser og mennesker

Interviewet er fra Jekabpils Avis, oversat af G. Grinvalds og lavet i forbindelse med Dameklubbens arbejde i Rite kommune, hvor Janina er næstformand og meget aktiv. Janina Bicole er med i Rite højskoles bestyrelse og har støttet skolen siden den startede. Hun bor i en lille aftægtsbolig, på hendes gård bor nu den ene datter med en syg mand og fire børn. For to år siden var hun med højskolens bestyrelse på 10 dages besøg i Danmark.

Janina bliver af Jekabpils avis spurgt om, hvad hun finder glæde i.

I sangkoret, Rites balsis, Janina er nummer to fra højre

Efter 30 års arbejde i børnehaven finder Janina Bicole glæde i selskabelige aktiviteter.

Hun citerer forfatteren Aija Valdmane.

Stilheden på landet, naturen, menneskerne og at beskæftige sig til gavn for dem er det, der giver hverdagen indhold og mening, som riteboen Janina Bicole oplever. Hun har i 30 år arbejdet i kommunens børnehave "Cirulisi", men nu virker hun i dameklubben "Kamenes", er medlem af Rite højskoles bestyrelse og har i mange år sunget i vokalgruppen "Rites balsis" (= Rites stemmer).

Da min mand levede, spillede han i blæseinstrumenternes orkester. Tid har Janina ingen af, hun er altid beskæftiget. Hun medgiver, at hun derfor ikke forstår de mennesker, der siger at de keder sig og ikke har noget at lave i hjemmet. Janina Bicole har altid noget at lave, så syr hun, så strikker hun, så dyrker hun blomster i haven. Hun holder mest af de kongelige liljer. Janina køber hvert år disse smukke planters løg og glæder også sine venner med dem. Men blandt de små blomster synes Janina Bicole, at violerne er smukkeste.

Sidste år havde Janina lejlighed til at besøge Danmark og før det også Sverige. Disse rejser betalte højskolen. Hun elsker at rejse, men har ikke råd til det. Hun sejlede for første gang over havet om natten med en færge – det var skønt. Skibenes, de nære byers og havnenes lys, der blinkede i det fjerne og spejlede sig i det stille vand, er bevaret i erindringen og i hjertet og det har skabt et uforglemmeligt og usigeligt indtryk. I disse lande besøgte Janine uddannelsesinstitutionerne og i disse blev hun overrasket af den der herskende stilhed og ro. Eleverne er opdraget til at opføre sig anstændigt og ærbødigt. I frikvartererne spadserer de langsomt rundt og taler sagte sammen uden hast. Da Janina har arbejdet med børn i mange år, kan hun sammenligne tidligere tiders børn med børn i dag. Hun kan ikke forstå, at selv helt små

børn har lært at modsige de voksne og opføre sig utilbørligt. I sin tid forstod Janina sig godt med børnene. Uanset hvordan tiderne under USSR var, lærte børnene i førskolens institutioner at være flittige, opføre sig godt og være ærbødige overfor de voksne.

Et tidligere livsafsnit var meget hårdt for Janina – hun mistede i løbet af et år sin mor, svigerfar og svigermor. Da var hun nået til punktet, hvor den fysiske og åndelige styrke var opbrugt. Hun erindrer, at hun en aften sad ved vinduet og følte, at den ene sorte skygge efter den anden gik forbi og varslede ulykker. Men Janinas fire søstre lever endnu og selv er hun mormor – hendes datter har skænket hende fire børnebørn.

Janina Bicole mener, at der i dag mangler vellønnet arbejde. Selv om man finder et arbejde, så bliver man ikke lønnet efter fortjeneste, og levefoden i dag er sådan, at man ikke kan klare sig med nogle få 10-lats. Det er også forkert at tro, at hvis man lever på landet, så er man velbjerget. Det er godt, hvis man har kræfter til at grave sin have. Så kan man dyrke grøntsager til eget forbrug, men et større stykke jord kan man ikke bearbejde med egne kræfter. For at bearbejde en hektar land, må man have tekniske hjælpemidler, men de er dyre. Beder man en anden om hjælp, skal man også betale for det. De der sørgede for at privatisere fælleslandbrugen maskiner, har det godt. Men de andre har det værre.

Selv er jeg nøjsom, - fortæller Janina Bicole. Barndommen var svær. Om vinteren måtte jeg gå i skole uden overfrakke – kun i en strikket trøje og tørklæde om hoved og skulderne. Jeg har lært at leve nøjsomt og er vænnet til arbejde. Jeg finder lykke i naturen og ved at hjælpe dem, der har behov for det. Derfor ville det være svært at leve ensom, uden venner og bekendte, uden andre mennesker.

Janina er aktiv hjælper i handicapkurset på Højskolen

Jānis Jaunsudrabiņš Jul

”Hvor langt er der til jul?
Hvor mange uger? Hvor
mange dage?”

Endnu tre uger. Nu er der
kun halvanden uge. Endnu
fem dage, Tre dage. Allerede
i morgen! Nu er det endeligt
jul...

Tidligt om morgenen før
dag gry kom værtinden ind i
vort kammer og bød os at
gøre os klar til prækenen.
Alle står op i en fart, vasker
sig, kæmmer håret og sidder
som hvide fugle i deres lette
påkledning.

Lidt efter kommer værten

ind. Han medbringer et tykt lys i en skinnende lygte og
har tykke bøger under armen. Han ser alvorlig og værdig
ud. Også værtinden er i dag alvorlig.

Omkring det store spisebord er anbragt bænke og stole
og alle gårdens folk sætter sig stille på dem. Hvis der er
nogen, der absolut skal sige noget, så bliver det hvisket.
Jeg sidder på mors skød og ser mig omkring. Hvor rent i
ansigterne og tøjet dog alle er her om morgenen. Selv
mændenes barkedede næver synes hvide på det sortstri-
bede bord. Jeg kigger mor i øjnene og smiler, men hun
ryster irettesættende på hovedet. Så begynder sangen:
”Fra himlen højt...” jeg kender melodien og synger med
medens jeg kigger i sangbogen. Men så bliver jeg for
tung for mor og hun strækker benene så jeg glider ned
fra skødet. Når jeg står op er mine øjne knapt over bord-
kanten. Jeg kan ikke mere se i sangbogen og er nødt til

at tie.

Værten læser op af biblen. Teksten indeholder mange ord om synd og stjernen, der lyste i den mørke nat og varslede Kristus fødsel. Prækenen syntes endeløs, men i mit hoved var der hverdagsagtige tanker. Jeg tænkte på den glatte is, der dækkede den lave eng, på kælken, på den nye skralle, som Jurks lavede i går aftes. Jeg havde nye træsko på og klapper lidt med dem for at konstatere om de er lette nok. Til sidst blev jeg sulten og træt i benene. Jeg begyndte at gabe og strække mig indtil mors fingre fik fat i mine hvide hår i nakken og mindede mig om hvordan jeg skal opføre mig. Så endnu en lang sang, en hel stribe bønner, og så kan jeg begynde at kysse alle de ældres hænder og – ja, nu begynder min jul. Som ved et tryller kom der lange fade med runde, ikke særligt hvide, men herligt duftende brød på bordet. Vi spiste med velbehag selv om det endnu var tidligt på morgenen.

Efter morgenmaden tændtes der en lys birkespån. Jeg vidste fra erfaring at der nu kom til at foregå skønne ting og sager. Jeg var for lille til at kunne deltage i alt, men jeg kunne da i det mindste være til stede.

Først kom stjernetællingen. Man skulle tage kosten, sætte børsterne mod loftet, holde øje med det sted og dreje 12 gange rundt. Så skulle man straks løbe mod døren og ramme dørens midterste bræt med kosten. Dette nyligt udskiftede bræt var nyt og stærkt og så anderledes ud end de øvrige brædder, men ingen kunne ramme dette mål. Nogle begyndte allerede at miste kontrol over fødderne medens de kiggede mod loftet, men så snart kosten ikke mere rørte ved loftet, tumlede stjernetællerne i aldeles utilsigtede retninger. Nej, hvor vi grinte!

Så skulle julens fordybning vogtes.

”Hvem kan holde vagt ved julens fordybning?” spurgte værtinden.

”Hvordan er det? Hvad skal man gøre?”

Værtinden forklarede det hele omhyggeligt. Mange kendte allerede denne spøg, men tjenestepigen Katre strækker sin skæve hage frem og siger hånligt:

”Hvad skulle der være så vanskeligt ved det?”

Godt! Katre skal vogte på julens fordybning. Men lad os nu se om hun kan...

Værtinden fylder vand i kasserollen og hælder det i stuegulvets største fordybning. Katre skal nu sidde ved den og passe på at værtinden ikke tømmer den igen. Hvis hun ikke klarer opgaven, skal det fjernede vand hældes ned over hendes hoved.

Hvorfor skulle Katre ikke kunne klare det. Hun sætter sig sådan, at fødderne er på hver sin side af fordybningen. Skørtet hiver hun op til knæene og placerer sig så tæt som muligt til fordybningen. Om nødvendigt kan hun nu bøje sig forover hen over fordybningen, så ingen kan komme til at røre vandet.

Værtinden har en gryde i hånden og forsøger i nogen tid til at få adgang til fordybningen, men Katre griner bare og skubber gryden uden besvær til side. Til sidst hiver hun gryden ud af værtindens hånd og griner højt.

Men nu er det rette øjeblik kommet, Katre, Katre, hvis du bare vidste det!

Værtinden tager nu fat i Katres begge fødder ved anklerne...Et ryk, en kort glidetur og – julens fordybning er tør. Hahaha!

Så skydes der urhaner, der tappes brændevin, der sættes knive til at danse og der springes over halmstrå lige til det bliver lyst. Så er der nogen der skal røgte køerne, andre hestene og endnu andre skal gøre sig klar til at gå i kirke.

Formiddagen forløb med forskellige arbejder. Fornemelsen at det var en helligdag forsvandt, men efter middag begyndte den lave sol igen at skinne mere kærligt, stuen blev mere lys og varmere. Det var atter jul.

Efter mørkets frembrud løb jeg hele tiden udenfor for at lytte om man kunne høre sigøjnernes klokke som varsele deres ankomst.

Der var intet at høre.

Lysene blev allerede tændt. De voksne begyndte at spekulere over hvad man nu skulle foretage sig for at få den lange aften til at gå. Så hev mor mig i ærmet og råbte:

"I seng med dig! Døden kommer!"

Ak Gud! Jeg fløj i seng som om jeg blev kastet i den. Jeg tabte helt luften og troede virkeligt at min sidste time var kommet.

Døren åbnede sig allerede og jeg følte at noget frygteligt sneg sig ind gennem den. Der lød råb og latter i stuen.

Hvordan kunne de dog grine i så frygteligt et øjeblik!

Mit hoved var gemt under tæppet og jeg holdt fast i mors arm, men ørerne var åbne og jeg hørte alt hvad der blev sagt. Døden var selvfølgelig tavs, men de forskellige ville dog sige noget til den inden de selv segnede. Jeg hørte værtindens stemme:

"Kære død, lad dog værten leve, for hvad skal vi dog gøre uden gårdens overhoved?"

Værten selv bad også. "Jeg giver dig en yngre og blødere i stedet for mig" sagde han. "Tag dog Katre her."

Katre hylede og flygtede. Intet hjalp – værten blev dræbt. Jeg hørte at alle til sidst var enige:

"Se, man kan ikke besværge døden. Døden tager den som er udset, hvad enten du synger eller græder."

Nu hørte jeg at hele opstandelsen bevægede sig mod vort hjørne og jeg rystede som espeløv. Da mor mærkede det, bøjede hun sig ned for at berolige mig. Jeg skulle ikke være bange – det var dog et menneske. Måske endda vor egen bedstemor.

Jeg skulle selv se efter.

Jeg kiggede og stivnede af skræk. Hvid fra hovedet til fødderne, med hvide hår, hvidt ansigt og hvide hænder stod døden midt i stuen og drejede hovedet. Munden var

stor og rød og i hånden have den en bred, blodig kniv. Da den fik øje på mig, begyndte den at komme nærmere. Jeg skreg og begyndte at kratte. Døden standsede, hævede kniven, rystede den og sneg sig langsom ud gennem døren.

Jeg blev mere sikker og begyndte at udspørge mor:

"Hvorfor havde den en så stor og rød mund?"

"Hvorfor? For at se mere frygtindgydende ud. Hun havde et rødt garnnøgle mellem tænderne."

"Og hvordan kunne ansigtet være så hvidt?"

"Dumrian! Hun havde smurt mel i ansigtet"

"Men hvor havde hun den store kniv fra?"

"Så du ikke det? Det var en hørsvinge. Bedstefars hørsvinge dypet i rød saft."

Nå sådan! Nu kunne jeg også klæde mig ud som døden, hvis jeg bare ikke var bange for at gøre det.

Efter nogen tid kom bedstemoren ind. Hun smilede lumsk. Værtinden spurgte om hun ikke havde mødt døden, som nyligt havde forladt stuen. Nej, bedstemor havde ikke set den.

Der kom ingen gæster. Alle morsomme indfald var brugt i løbet af morgenen og eftermiddagen. Kort havde vi ikke på vor gård. Vi begyndte at kede os og gik i seng.

Pludseligt midt om natten vækkede mor mig. Jeg følte mig som om jeg var i himlen – så smukke toner vimlede der rundt om mig. Hvad foregik dog her? Jeg satte mig op og så, at stuen var lys og fuld af mennesker. Der blev klemtet med klokken og der blev spillet. Hvad var det for en tingest der blev spillet på? Jeg tørrede mine øjne. På bænken foran ovnen var anbragt en stor hvid lirekasse. En hvidhåret jøde drejede på dens håndtag og lirekassen lød himmelsk.

"Derinde sidder et menneske og spiller" sagde mor.

Men hvad var der mere! Der stod dog en hel hest i stuen. Mon ikke, en stor hvid hest med blanke øjne og en kraftig hale. Og på hesten sad en sort sigøjner med en stor

hat på hovedet.

"Godaften, værtsfolk!" råbte sigøjneren.

I dette øjeblik tog fire karle fat i værten.

"Vært, køb denne hingst!" råbte sigøjneren og red nærmere.

Der kom intet ud af det. Værten havde ikke heldet med sig. Karlene holdt ham liggende på hænderne, som var han et lille barn, og en stor mand med en høj, raslende hat på hovedet sprang omkring og vrinskede som en hest. Fra hans bælte dinglede der forskellige træstykker, flaskerensere og rustne nøgler.

"Er der ingen halse, der skal renses? Er der ingen mandler, der skal fjernes?" råbte den store mand mens han sprang omkring.

"Nej, nej" sagde værtinden, "der skal kun kastreres!"

Nu sprang den store mand af glæde helt op til loftet.

"Ohohohoho! Der er hingste, der skal kastreres...Ohohohoho!"

Så løb han hen til værten, tog ham mellem benene, sprang råbende tilbage og lod som om han kastede noget op på ovnen.

"Du bliver rask, bliver rask! Dans dog lidt, Andris!"

En af karlene drejede værten et par gange rundt i stuens midte.

Værten hviskede noget og hele flokken nærmede sig Katre.

"Vi har endnu en lille hingst" sagde bedstefar og pegede på mig.

"Ohohohoho! Kastreren, kastreren!" råbte manden og sprang hen til mig. Men da jeg kunne skride meget højt, trak han sig tilbage.

"Dit føl er alt for ungt, far. Hør, hvordan det vrinsker."

Han sagde det så komisk, at jeg følte trang til at grine. Jeg blev modigere og stod op i sengen så jeg kunne overskue hele stuen. Bagerst i stuen var der en jøde, der havde åbnet sin bod og var begyndt at handle. Sikke va-

rer han dog havde! Han falbød søm af glas, luse kerner, loppe sko, grimer til kakerlakker, sæbe mod kærligheds smerter og forskelligt andet. I hånden holdt jøden en strik, hvis ene ende var bundet til boden. I den anden ende af strikken var der bundet en pels fra et pindsvin. Ved hjælp af den viftede han alle væk, så de ikke kunne komme til at røre ved hans varer. Bevare den, der forsøgte at tage noget i boden. Men på bænken hoppede en ung jøde rundt, viftede med et farvelagt papir og råbte: "Et billede, et billede!"

Men da ingen reagerede på hans råben, sprang han ned fra bænken og væltede den gamle jødes bod.

"I skal ikke købe fra den gnier, jeg gir jer det gratis!"

Den gamle jøde ville nu fange den unge for at straffe ham. De løb rundt i stuen. Imens tog en af sigøjnerne hele boden og bar den udenfor. Nu græd den gamle jøde, men den unge grinte så han væltede om på gulvet. Men så opdagede han, at også hans bylt var forsvundet, og gav sig til at græde. Nu var det den gamle jødes tur til at grine. Han gjorde det så voldsomt, så han var nødt til at holde sig på maven.

I dette øjeblik red der en frygtelig rytter ind i stuen. Et lille menneske red på en stor, krum mand, men denne var ikke i live. Hans hænder slæbte sig langs gulvet som træstykker.

"Øj, han rider på et lig!" råbte jøderne og forsvandt ud af stuen i en fart. Også de andre trak sig hen til vægen. Lirekassemanden holdt op med at spille og gemte sig bag ovnen. Så begyndte selve lirekassen at bevæge sig, der krøb et menneske ud af den med en rød violin under armen og kravlede op på ovnen. Sigøjneren sprang sammen med sin hest op i Katres seng og værgede for sig.. Nu havde ligrytteren stuens midte for sig selv. Han var helt svedt af at ride rundt og rundt. Han mælede ikke et ord, red med rynket pande og slog ustandseligt sin hest med en stor kæp.

For hver gang han slog, skreg sigøjneren i sengen. Til sidst kunne han ikke holde det ud, red ud af sengen og begyndte at råbe:

"Din hedning, Jurka, - hvorfor slog du min farbror ihjel!"

"Ti stille!" råbte den lille rytter "Hvorfor red han min hvide hoppe til Litauen! Nu vil jeg ride ham til dommedag eller indtil han bringer min hoppe tilbage."

"Men han er dog død!"

"Det er jo det gode ved det; en levende sigøjner ville aldrig give dig en hest tilbage."

"Her har du din hvide hoppe" sagde sigøjneren, "men giv mig min farbror tilbage."

Sigøjneren ville ride tæt på den anden, men hoppen var bange, stejlede og begyndte at gå baglæns. Hvilket uheld: hoppen rørte det brændende lys med halen og der gik ild i den. Den lille rytter smed sin sigøjner ned med et sæt, tog fat i hoppens hale og slukkede ilden.

Musikanterne faldt ned fra ovnen. Alle skyndte sig udenfor. Der lød klokke ringen på gårdspladsen. Hoppen var nu haleløs.

Sigøjneren fjernede sin ansigtsmaske og talte med vore folk alvorligt med en helt anden stemme.

"Hvor langt er i gået?" spurgte værtinden.

"Denne er den femtende gård."

Værten løber udenfor, kalder sigøjnerne tilbage, tilbyder øl og noget at spise, men sigøjnerne siger tak. De har allerede spist og drukket, så nu kan de det ikke mere. Og de kan heller ikke sinke sig – de vil endnu besøge syv gårde. Midnat er for længst passeret, måske er dagen ikke mere så langt væk.

Anden juledags eftermiddag klæder de voksne mig ud som en trane, og vi, en stor flok, begiver os over til nabogården. Der er mange børn. Jeg hakker lidt på dem, og smider så min pels over på sengen. Nu har vi det morsomt, som man kun kan have det i julen. Helt uventet bliver det aften og helt ubemærket er det allerede blevet

mørkt. Udenfor blinker stjernerne, men indenfor har vi god mad og sød te. Siruppen flyder fra flasken over på tallerkenen som et brunt, blødt bånd og vi dypper vore fingre i den medens vi holder på et stykke brød.

Tredje juledag ligner alle søndage. Der kommer en bekendt på besøg, medbringer et stykke hjemmebag, alle giver hinanden hånden, sidder og taler sammen. Om aftenen begynder folk at finde deres arbejdstøj frem. Der nærmer sig noget mørkt og tungt...

Før mor og jeg skal til ro, går vi lidt udenfor. Det er begyndt at sne. Natten er grå som mors skulderdækken. Det er tøvejr. Fra tagene drypper der store og tunge dråber. Bløde, grå fnug falder på mit hoved og jeg føler, at mit hår bliver vådt.

”Nu kører julen bort,” siger mor.

Jeg lytter, og det forekommer mig virkeligt, at jeg i det fjerne hører bjældeklang. Jeg svarer ikke, stønner bare og skynder mig indenfor.

I morgen vil mors spinderok allerede snurre. Hun vil sidde og arbejde både med hænderne og fødderne, og jeg vil være nødt til at læne mig til hendes stol og stave: el y ko ko e – lykke.

Oversat af G. Grinvalds

Digteren Ojars Vacietis

Ojars Vacietis (1933 – 1983), er ”den store rorgænger” i den nyere lettiske poesi.

Hans første digtsamling udkom i 1956. Han har som digter været utrolig produktiv og dækker et bredt spektrum med sit forfatterskab. Mens han levede, blev han tildelt titlen ”folkedigter”, en høj anerkendelse for en lettisk forfatter.

Prolog

Hos os er det almindelig skik
At så valmuerne imellem kartoflerne.
De bliver aldrig flettet i krans,
Aldrig plukket og stillet ind i stuen,
Man plukker ikke engang hovederne af.

Ja naturligvis bliver kartoflerne taget op.
Hvordan skulle man kunne leve uden kartofler?
Og hvad skulle de stærke mænd bære på deres rygge?
Og ikke mindst - hvad ville vore maver sige?

Men hvorfor sår man så valmuer imellem kartoflerne?

Har vinden ikke noget at vugge?
Vores vind, den har nok at rive i.
Der er måske ikke plads i blomsterbedene?
Jo, der er masser af blomsterbede, på alle gårdene.

Hvem har så haft glæde af at antænde
Små stykker himmel mellem kartoflerne, flammer,
Der trampes ned i høsten
Og sår sig selv, når kartoflerne samles?

Jeg forstår, - jeg har været dum.
Skal man stille spørgsmål, når noget er godt?
Skal man forklare, når noget er smukt?
Skal man bruge ord, når det er nok at tie?

Derfor findes der kærlighed mellem mennesker.
Derfor sår man valmuer mellem kartoflerne.

Ojars Vacietis

Standse du ikke ved vinduet...

Standse du ikke ved vinduet
Med vilje?
Var det ikke fordi at jeg
Skulle lægge mærke til det?
Var det ikke fordi, der var noget
Du gerne ville?

Når en tændstik stryges mod svovl
Får man ild.

Ojars Vacietis

*Fra tidskriftet Lyrik nr. 28 1989/90
Udgivet af Nordisk Litteratur Forlag
Vindegade 126
500 Odense C*

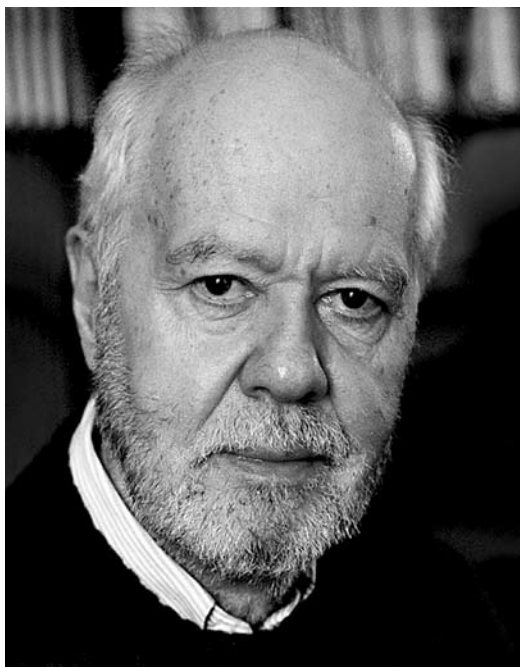
Arktis

En verden af krystal

Tag ud og se en fin udstilling af dokumentarfotos fra Arktis gennem 40 år på Nordatlantens Brygge Strandgade 19 Christianshavn. Åbent til 17. februar 2008. Her kan man se en fotoudstilling med smukke, sarte og skønne billeder fotograferet af tre mænd, som har haft det til fælles, at de har elsket at fotografere i de arktiske områder, og at de alle tre er født i Riga. De tre mænd hedder Fred Bruemmer, Ivars Silis og Andris Slapins.

Fred Bruemmer er født i Riga 1929 og flygtning i Vesttyskland efter krigen. Han emigrerede til Canada i 1950. Arbejdede først som minearbejder, derefter som fotograf og journalist. Han har rejst overalt i Arktis og bl.a. boet hos inuit i Nordgrønland, arktisk Canada, Alaska og Sibirien. Han har skrevet masser af artikler og bøger og er blevet æret med priser og medaljer af forskellige slags.

Ivars Silis er født i Riga 1940. Han er vokset op som flygtning i Danmark og blev ud-

dannet som ingeniør. Efter tre år som geofysiker i Nordgrønland, opgav han klimatabellerne og slog følge med polarekskimoiske bjørnejægere. Han specialiserede sig som polarfotograf og ekspeditionsmand.

Han har været leder på utallige ekspeditioner og har siden 1976 været bosat i Sydgrønland. Han har bl.a. rejst for det internationale magasin National Geographic, skrevet bøger og lavet fjernsynsprogrammer.

Andris Slapins er født i Riga 1949. Efter endt uddannelse som filmfotograf på den sovjetiske filmskole i 1976 arbejdede han som kameramand og fra 1983 som instruktør hos Riga Film Studio. Hans mange dokumentarfilm fra Sibirien er båret af et dybt socialt engagement og fremstår i dag som enestående vidnesbyrd om livet blandt oprindelige folkeslag langs polarhavet.

Andris Slapins karriere sluttede tragisk den 21. januar 1991. Han og en kollega blev skudt af sovjetiske snigskytter under det sovjetiske kupforsøg i Riga. Det siges, at idet han blev ramt, råbte han: "Bliv ved med at filme!" for at der skulle være dokumentation, for det der skete.

Udstillingen er kommet i stand gennem et samarbejde med Letlands Ambassade og Canadas Ambassade og fotografen Ivars Silis har været idemand.

Det skrevne er uddrag fra et katalog "Arktis en verden af krystal" som man kan købe på udstillingen. Udgiver er Nordatlantens Brygge.

Gå ind på www.bryggen.dk og læs mere

Fred Bruemmer: Mor og søn ser jægeren flå ulv

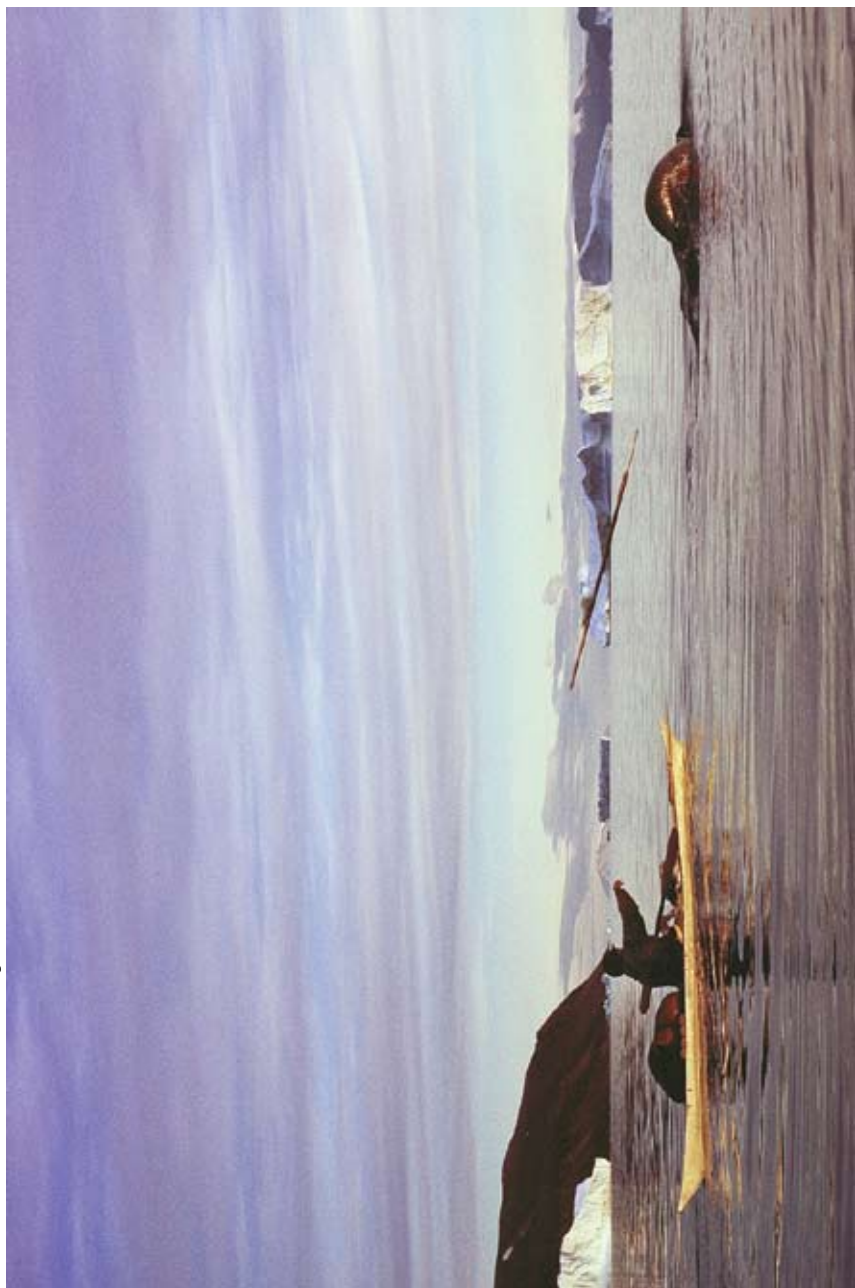

December 2007

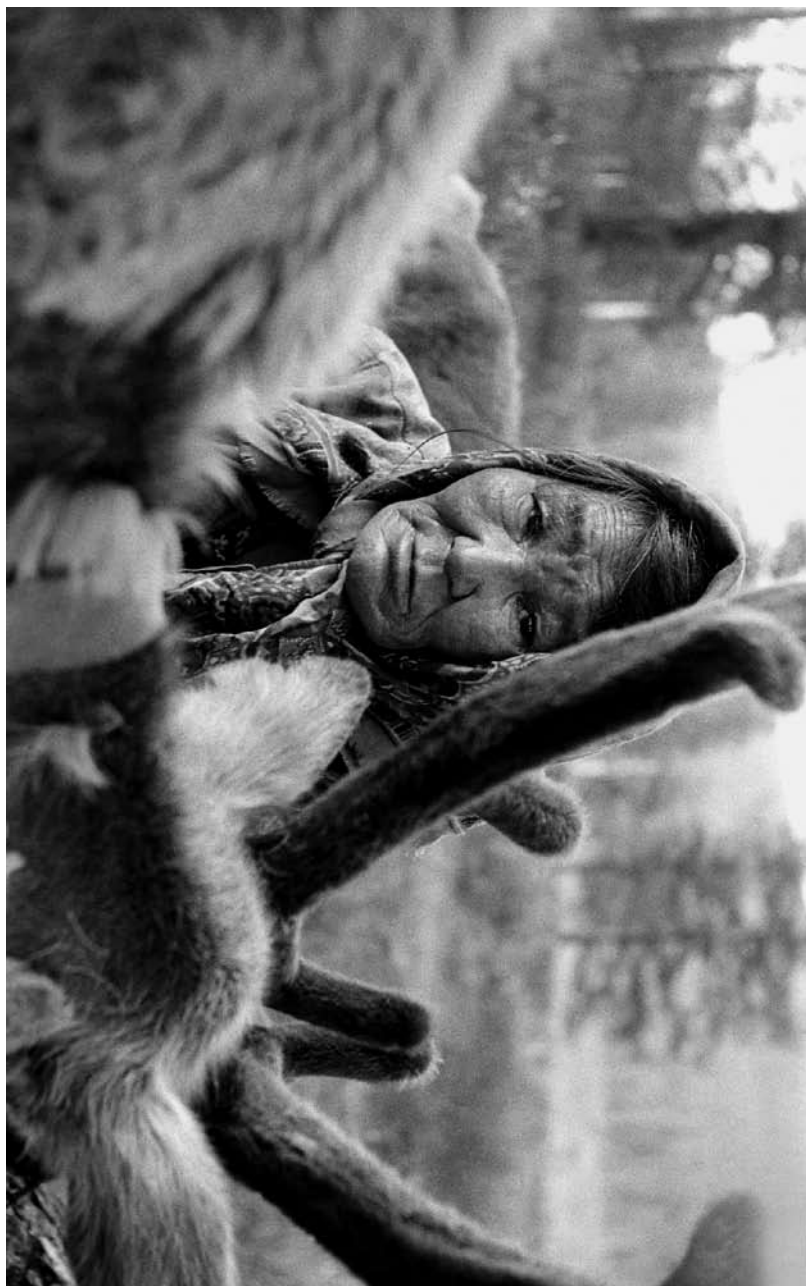

Ivars Silts: Snefog sletter alle spor

Ivars Silis: Sandhedens øjeblik

Andris Slapiņš

Nyt fra Baltic Times

Udvalgt og redigeret af Jens Helt Hansen

Oktober - December 2007

Korruptionssagen!

Chefen for antikorrupsionsenheden er afskediget af statsminister Aigars Kalvitis.

Afskedigelsen af chefen for antikorrupsionsenheden Loskutovs har medført en storm af anklager om manglende gennemsigtighed fra regeringens side fra oppositionen. Ifølge Centret Providus, en non-governmentel organisation, er politikerne ikke interesseret i at afdække de faktiske forhold, men snarere ønsker at lægge røgslør ud over situationen.

Statsministeren har helt uden begrundelse den 24. sept. besluttet at fjerne Loskutovs fra chef posten på grund af uregelmæssigheder i regnskaberne for en organisation der driver agentvirksomhed.

Robert Putnis, chef for Delna, den lettiske afdeling af Transparency International, var ligeledes meget kritisk overfor statsministeren.

Han antager, at statsministeren ønsker at bruge sine magtbeføjelser til at forhindre, at KNAB, antikorrupsionsenheden, udfører sit arbejde uafhængigt af staten. Delna henviser til, at den virkelige grund til denne handling, ligger i det faktum, at KNAB for øjeblikket undersøger finansieringen af The People's Party's valgkampagne, som vil kunne medføre en bøde på op til 2,8 millioner euro.

Providus kritiserer Kalvitis' beslutning med følgende argumenter:

Ifølge NGO's egen undersøgelse har Kalvitis ikke beføjelser til at afskedige Loskutovs under henvisning til arbejds giverbeføjelser.

Direktøren for KNAB bliver nemlig udpeget af parlamentet, og desuden foreligger der end ikke en ansættelseskontrakt.

Desuden tillader arbejdsgiverbeføjelserne kun en suspension af personen indenfor en måned af offentliggørelsen af de omtalte informationer.

Resultaterne om dårlig bogføring har imidlertid været offentlig tilgængelige i næsten 4 måneder !

Endelig kan chefen for KNAB kun suspenderes, såfremt der foregår en strafferetlig undersøgelse af personen eller, at han er fængslet.

Den offentlige chefanklager Janis Maizitis, har anført, at han behøver mere tid til en tilbundsgående undersøgelse, en uge er alt for kort tid.

Dette har han anført til statsministeren under et møde den 1. oktober.

Loskutovs er også selv overbevist om, at afskedigelsen af ham er ulovlig. Derfor fortsætter han også med sit arbejde på nogle områder.

Der er imidlertid udpeget en konstitureret direktør, Alvis Vilks for KNAB, selvom Loskutovs stadig arbejder med nogle projekter.

Problemet er for øjeblikket, at KNAB ikke for nærværende har set den endelige afgørelse fra statsrevisorerne. Der skal forelægge en endelig afgørelse med anvisninger på, hvordan man fremover kan undgå lignende uregelmæssigheder i regnskaberne.

Regeringen har udpeget 2 separate kommissioner til at vurdere sagen.

Begge kommissioner er imidlertid sammensat af politikere og repræsentanter fra regeringens egne ministerrække.

The Baltic Times, Oktober 4 - 10 2007

Økonomi

Zatlers appellerer til den lettiske befolkning om at hjælpe med til at bekæmpe inflationen ved at sætte forbruget ned og spare mere op af deres indkomst.

Præsident Valdis Zatlers har direkte appelleret til den lettiske befolkning om at hjælpe med inflationsbekæmpelsen.

Især på baggrund af den kendsgering, at inflationen kan nå op på 14-15% i begyndelsen af 2008 på grund af stigende energi- og fødevarerpriser.

Ifølge statistiske oplysninger er varmepriserne steget med ca. 28 % på grund af de stigende energipriser.

Købsprisen for hvede til brødfremstilling er steget med 67% i år.

Ifølge regeringens anti-inflationsplan som skulle styre især ejendomspriserne mere kontant, mangler man endnu at se resultaterne af de forbedrede forhold for producenter af fødevarer.

Regeringen mener, at beskattningen af produktionen skal ned for at gøre det mere attraktivt at producere fødevarer, og dermed holde inflationen nede, som for øjeblikket er på 10,1%, hvilket er det højeste siden januar 1997.

The Baltic Times, Oktober 4 - 10. 2007

Stabilitetsfond

Det lettiske finansministerium anbefaler er der oprettes en stabilitetsfond.

Finansminister Oskars Spurdzins har anbefalet oprettelsen af en fond til bekæmpelse af inflation og opsparing af indtægter fra den løbende vækst.

Reservefonden vil ifølge finansministeren blive fyldt op med næsten hele budgetoverskuddet fra 2008 omkring 257 millioner euro og vil blive tilført større beløbe de følgende 2 år.

Fonden vil også kunne modtage overskuddet fra frasalgs af offentlige virksomheder.

Spurdzins forslag er imidlertid også betænkeligt, idet

han foreslår at finansministeren til enhver tid skal have vetoet over anvendelsen af fondens midler.

Regerings finanslovsforslag for 2008 fra 8. Oktober foreslår 1% overskud og en fastfrysning af lønningerne til stats og kommunalt ansatte undtagen læger og lærer som vil modtage en forhøjelse på 10% af deres lønninger.

The Baltic Times , Oktober 11- 17. 2007

Regeringen undgår et mistillidsvotum i parlamentet

Den lettiske regering undgik et mistillidsvotum de 23. oktober efter en udtalt protest af regeringen bl.a. med protestmarcher som krævede statsministerens afgang. Mistillidsafstemningen blev nedstemt med 38 for og 56 imod medens 1 afstod og 4 var fraværende.

Den største mistillid var over statsministerens beslutning om at afskedige Aleksejs Loskutovs, direktøren for antikorrupsionsenheden samt regeringsrådets beslutning om at støtte denne beslutning den 16. oktober.

The Baltic Times, Oktober 25 - 31. 2007

Et rystet Letland forbereder sig på en ny regering

Det lettiske parlament godkendte udnævnelsen af 3 nye ministre, medens spekulationerne foregår omkring den næste regeringsdannelse.

Også den nuværende regerings overlevelsesmuligheder, da statsminister Aigars Kalvitis annoncerede sin tilbagetrædelse den 5. december.

Koalitionspolitikerne enedes om at lave en arbejdsgruppe den 12. november for at diskutere de vigtigste punkter for en ny regering og at analysere den nuværende regerings fejltagelser.

Der er kun få personer som kan erstatte Kalvitis, som eksempelvis indenrigsminister Ivars Godmanis og finansminister Oskars Spurdzins.

Den lettiske præsident Valdis Zatlers sagde i et interview den 12. november, at han ikke ville blande sig i rege-

ringsdannelsen, men at politikerne selv måtte komme med et forslag først.

Statsminister Kalvitis udtalte, at han ikke ville påtage sig en ministerpost i den nye regering, men ville fortsætte som parlamentsmedlem.

The Baltic Times, November 15- 21. 2007

Præsident Zatlars taler ved demonstrationen på Domkirkepladsen

Kreicburgas Ziekeri koncert

Jeg var i går til fest i Ledøje forsamlings hus. Der var fint dækket op med hvide duge, trearmede lysestager og smukke blomster i efterårets farver. Det var Jes Dahl, der afholdt sin årlige koncert sammen med Kreicburgas Ziekeri fra Jekabpils i Letland. Vi var ca. 35 mennesker forsamlet til festmiddag rundt om bordet, hvor Jes indledte med at takke de forskellige bekendte, der havde hjulpet og støttet ham. Så blev der delt et sanghæfte ud med nogle af Benny Andersens sange og mens Kreicburgas spillede, sang vi den første sang. Derefter blev buffeten åbnet, og vi kunne forsyne os med lækker mad, dessert og fine oste, hvorefter vi igen sang fra hæftet og

snakken gik om bordet.

Kl. 20.00 præcist startede Kreicburgas deres koncert, og

Jes Dahl med orkesterets chauffør

jeg må sige, at det hver gang er dejligt at høre deres musik, de er dygtige spillemænd. Violinisten kan sammenlignes med vores nu afdøde Wandy Tworek, som Jes Dahl siger.

Efter koncerten var der dans, som hurtigt endte med fællesdans, hvor alle var ude på gulvet og fik rørt sig og svedte efterhånden som Kreicburgas spillede hurtigere og hurtigere. Og det endte med at en af gæsterne lånte en guitar og lærte os en gammel vise med færøske dansetrin.

Det var en fornøjelig og dejlig aften, rart at træffe gamle venner fra Letland og få sludret, og danset og der var en fin stemning. Jeg kan kun anbefale at tage med og tage en god ven med også.

LN

Deltagerdemokrati og Civilsamfund

I NGO - konferencen om "Udvikling af demokrati i det europæiske samarbejde", deltog K. Gjaldbæk i paneldebatten, fra Letland var Agnese Knabe Rigas NVO Center.

Kirsten Gjaldbæk og Agnese Knabe fra Riga

Vi bringer her et uddrag af Kirstens indlæg.

Min baggrund for at tale her i aften er mit arbejde i forskellige venskabsforeninger (bl.a. Foreningen Danmark – Letland og Foreningen Norden), dvs. at jeg ikke kommer med teoretiske betragtninger, men prøver at sammenligne de iagttagelser, jeg har gjort i disse samarbejder med de ønsker, som vi repræsenterer, når vi taler om deltagerdemokrati og civilsamfund.

På Foreningen Nordens Repræsentantskabsmøde i september tildelte man foreningens hæderspris til Professor

Jørn Lund, der kvitterede med en flot forelæsning om det "Nordiske", altså ikke blot set fra den sproglige side. Hans udgangspunkt var, at vi i Norden har en fælles forståelse på i hvert fald 4 områder: Autoritet, Minoritet, Ligestilling og Demokrati. I vores sammenhæng her vil jeg nøjes med at nævne hans forklaringer på den nordiske forståelse af autoritet og af demokrati.

I Norden skal man argumentere for sin autoritet! Den er ikke noget en gang for altid tildelt, men noget man erhverver sig og selv må vedligeholde! Som eksempler kan vi jo fra dagligdagen nævne lærere, politibetjente, politikere m.fl. Vi er i Norden vant til, at man selv uden videre kan henvende sig opad: hvis elever eller forældre er utilfredse, går de uden omveje til skoleleder eller såmænd også direkte til Bertel Haarder. Hvis journalister vil have svar på en aktuel ting, ringer de direkte og vækker den højst-stående politiker inden for det område. Det er en selvfølge for os, men ikke for alle i Europa. (i Politiken var der forleden en lille reportage fra Frankrig om, at man der starter med at strejke, og derefter demonstrerer på gaden, for så til sidst at prøve at trænge igennem til den embedsmand eller politiker, der har med området at gøre, og som så gennem uroen på gaderne er blevet tilgængelig!)

Jørn Lunds beskrivelse af den nordiske demokratiforståelse er, *at det er den åbenhed, det kræver at lytte til andre*, der er fælles i Norden. Det er tankevækkende, at demokrati ikke bare er at stemme om alt og så rette sig efter flertallet, men i højere grad, at være villig til at lytte til, hvad andre siger, og dermed også at gøre sig klart, at der kan argumenteres for andre opfattelser, inden man prøver at trumfe sin egen opfattelse igennem!

Og hvor lærer vi så det?

Ja, vi plejer jo at sige, at det lærer vi i foreningslivet! Fra første skoledag er vi mere eller mindre indrulleret i organiseringen af det repræsentative demokrati. Vi lærer demokratiets spilleregler om, at der skal diskuteres og må-

ske stemmes om diverse emner, og at man skal respektere udfaldet af en afstemning, selv om den går en imod! Vi lærer, at der er foreningslove der skal overholdes, regnskaber, der skal afleveres, revision, at der helst ikke skal finde snyd...o.s.v.

Korruptionstanken er fjern – vi har selvforvaltning, ”ingen skal blande sig”, for vi stoler jo på/vogter også lidt på hinanden.

Her kunne man godt pille lidt i idyllen og sige, at det her ikke helt holder op til nutiden, at mange unge og ældre måske ikke helt synes, verden i DK ser sådan ud i dag, men den almene selvforståelse ligner stadig dette billede. Det har vakt stor opstandelse og forargelse i danske foreningskredse, at en forening f.eks. i Letland skal offentligt registreres og juridisk godkendes fra et ministerielt kontor, før den kan få en bankkonto eller søge om støtte! Er denne registrering og juridisk godkendelse lig med politisk overvågning som før i tiden? Eller er den et udslag af, at der ikke er en tradition for fri foreningsdannelse med generalforsamling – vedtægter - revideret regnskab? Af at korruptionen er accepteret i samfundet, man stoler ikke på hinanden, man forventer berigelse til egen fordel, ”hvem kan man stole på”, og at der derfor skal en indlæringsperiode til, før almindelige mennesker ved, hvordan man agerer lovligt i foreningssammenhæng?

Jeg tror faktisk, at ”fodfolket” i de bilaterale venskabsforeninger og andre, der har været involveret i Demokratifondsprojekter, ved mere om, hvor fundamentale forandringer, vi taler om for de mennesker, der nu skal få de nye demokratier til at fungere, end de politikere, der for nogle år siden, erklærede, at nu havde Demokratifonden fungeret i 10 år, så nu måtte demokratiet være indført i disse lande, og der var så ikke længere brug for støtten fra den fond til folkelige projekter!

Når vi taler politisk bruger vi de samme ord, men er ordet demokrati ikke lige så forslidt og flertydigt i dag, som

ordet "Fred" var under den kolde krig?

Jeg prøvede i sommer under mine ophold i Letland at lytte mig ind til, hvad forskellige mennesker mente, når de brugte ordet: "Den kulturbegivenhed var organiseret vældig demokratisk", jamen det betød, at den var åben for alle, altså betød demokratisk det modsatte af hierarkisk, men ikke noget med, hvordan beslutningsprocesserne havde været.

"Nu har vi jo demokrati" i betydningen fuldstændig personlig frihed = ingen skal komme og fortælle mig hvad jeg må og ikke må!

En lettisk veninde og jeg talte om beplantninger på en kirkegård og jeg nævnte, at vi ikke havde kunnet plante syrener på min mors gravsted her i DK, for det måtte man ikke på den kirkegård (de spreder sig som ukrudt, siger kirkegårdsgartnere mange steder) og min veninde udbrød straks "Og hvad så med jeres berømte demokrati! Sådan en beplantning er da en privat sag!" Jeg benyttede lejligheden til at tale om demokratiske afstemninger i menighedsråd eller hvem der nu ellers styrer en kirkegård, og at det måtte man jo rette sig efter, men det faldt absolut ikke i god jord. Demokrati er total frihed! I Letland er korrupsion et stort emne, men det er vist mere os, der er forargede, end det er den almindelige lette. I sommer var der en generel forståelse for, at den nyvalgte præsident i sin tid som læge, ligesom mange andre læger, havde fået kuverter med penge, fra "taknemmelige" patienter, uden at opgive det til skattevæsenet! Jamen lægerne får også alt for lav løn, lød udsagnet.

Hvad så med den politibetjent, der lige har stoppet dig for en overtrædelse, får han ikke også for lav løn? o.s.v. Denne forståelse er med til at fastholde korrupsionen som magtmiddel og gør det svært at forestille sig, at det repræsentative demokrati, udgående fra den åbne, lyttende diskussion uden videre kan tage over. Spørger man almindelige mennesker, hvorfor de genvæl-

ger politikere, som de egentlig ikke kan lide, kommer svaret: Det er billigere at genvælge dem, for nu har de jo fået beriget sig til en status, hvis vi vælger en anden, skal vedkommende først have samlet sig alle de goder, inden han kommer til at fungere! Derfor er det så vigtigt for demokratiet, om det lettiske parlament fyrer direktøren for korruptionsafdelingen eller ej! (han var vist kommet til at kigge for meget på nogle politikeres/ministres indtægtskilder)

Nogle ministre er i denne sammenhæng blevet presset til at træde tilbage eller har selv valgt det, der begynder at komme folkelige demonstrationer på gaderne, og som den fungerende udenrigsminister udtrykte det: Hele denne ballade er måske slet ikke så tosset, for nu interesserer folk sig i det mindste for politik!

Har man råd til at engagere sig? Mange foreningsfolk i DK forundres over, at kontaktpersoner i deres samarbejdsorganisation i Baltikum så hyppigt skifter. I dag er indtjeningen således, at alle pukler for at klare sig, projekter i ngo-sammenhæng lønner en medarbejder et stykke tid, når lønnen er slut er personen væk fra området. Som en projektmedarbejder i sommer sagde, da hun hørte om vores form for ulønnet foreningsarbejde og engagement: hvor må I tjene meget som normalløn, når I kan nøjes med at arbejde 37 ugentlige timer og så have overskud og fritid til at engagere jer i foreningsliv bagefter og gå op i jeres interesser. Man skal have råd og tid til at engagere sig i demokratiet.

Dialogen er vigtig, idet den også kan være med til at give alle parter fornemmelsen af/troen på, at det også nytter noget at involvere sig, at man ikke bare skal overlade demokratiet til dem, der gider, men tro på, at man selv kan være med til at trække i den retning, man ønsker.

Kirsten Gjaldbæk, 1.november 2007

Det fulde oplæg og Agnes Knabes powerpoint kan ses på vores hjemmeside <http://www.danmark-letland.dk/>

Ny moral blandt borgerne?

Vibeke Sperling har interviewet den tidligere lettiske præsident Vaira Vike-Freiberga i Politiken tirsdag den 9. oktober. Her i kort uddrag.

Fortidens arv fra kommunismen og forbrugerismen under kapitalismen plager Letland og fører til korrupsion, siger Vaira Freiberga.

Hun mener, at kommunismen ødelagde evnen til stolthed og skam, og at der i dag ikke blot er brug for kontrol, men også en ny moral blandt borgerne. ”Hvis du giver fem lats til en politibetjent for at undgå en bøde på ti lats, skal du vide at det rammer alle. Når en dommer lader sig bestikke, skal han vide, at alle lider under det. Et retssamfund starter med individet.

Vi har ændret samfundsstrukturen fundamentalt, siger

hun, men et sandt civiliseret samfund kan kun skabes, hvis flertallet er vokset op til at være civiliserede borgere. Sådan er det ikke endnu. Men om ganske kort tid vil et flertal af vælgerne være født efter diktaturet.

I toppen af Letlands politiske system, har der været korruptionsskandaler. For nylig blev Alexej Loskutovs suspenderet, som chef for direktoratet for Bekæmpelse af Korruption. Muligvis fordi han havde i sinde at afsløre for mange korrupte skandaler.

Freiberga beklager letternes møde med ”en verden styret kun af penge. Som Rusland har vi fået nyrige, der sætter dagsordenen uden standarder og smag. Og de tidligere opbyggelige børneprogrammer er blevet erstattet af voldsfilm.”

Hun blev spurgt, om hun savner noget af kommunismen. Til det svarer hun: ”Kommunismen tillagde kunstnere stor værdi, fordi de gav prestige. Vi oplever nu det paradoksale, at kommunismen gav kunstnere og videnskabsmænd privilegier, mens det kapitalistiske samfund køre lighedsideologi og undlader at støtte kultur der ikke er fælles for alle.”

Kulturministeren ”kæmper f.eks tappert for et nationalbibliotek”, mens mange politikere lefler for folk, der protesterer mod at investere i noget, de ikke vil bruge. ”Det er en bedrøvelig populisme.”

LN

Høj vækst Letlands styrke og svaghed

I Børsen fra mandag den 12. november har Katrine Rossau skrevet om letternes smag for forarbejdede danske varer.

I Letland er økonomien truet af høj inflation og af at mange letter søger lykken på EU's andre arbejdsmarkeder.

I august nåede inflationen 10%, hvilket betyder øgede omkostninger for virksomhederne. Inflationen er så høj, at det er svært for os at udligne det med prisforhøjelser, siger adm. Direktør for Merrild Kaffe, som i dag har en markedsandel på over 30% i Letland.

Men det lettiske privatforbrug er også steget voldsomt, hvilket giver afsætningsmuligheder for nye typer af dansk eksport.

Tidligere bestod eksporten af varer der blev sendt til Letland og forarbejdet. Nu bliver der eksporteret flere færdigvarer, f.eks. fødevarer, danske tekstiler og modetøj. Før var det hovedsageligt eksport af maskiner og transportmidler, der udgjorde den største del af den danske eksport til Letland. Men nu er der en stigning indenfor næringsmidler, levende dyr, kaffe, te, kakao og krydderier.

Der er gode investeringsvilkår for udenlandsk virksomhed, på grund af et begrænset bureaukrati og en lav firmabeskatning på 15% og på grund af en god arbejdsstyrke med et udmærket uddannelsesniveau, siger handelsråd ved Den Danske Ambassade i Riga, Per Christensen.

Det er en af de største udfordringer at arbejdsstyrken rejser ud. 7% af arbejdsstyrken er rejst til andre lande, man mener det drejer sig om 90.000 mennesker.

LN

Madopskrifter

fra arrangementet i **Filips Kirken**

Sild i frakke

Fra foreningen Letland – Danmarks formand Ilze har vi modtaget følgende opskrift på en sildesalat, som sikkert mange har smagt

Den hedder oversat til dansk: ”Sild i frakke”

Til 10 personer skal man bruge:

4 mellemstore kartofler (400 gram)

2 løg

marinerede sildefileter (250g drænet vægt)

1 lille dåse ærter

(Bonduelle fine ærter, købt i Føtex) de skal være melede, ikke frost ærter

5 hårdkogte æg

2½ lange rødbeder (250 gram), som koges møre

ca 1 dl creme fraiche og lidt mindre mayonnaise som blandes til en dressing

Det hele skæres meget småt og lægges i lag i en skål eller på et fad, kartofler i bunden.

Dressingen lægges øverst og der pyntes med grønt, selleritop (2 spsk) 2 spsk dild, 2 spsk persille

Lettisk kålsalat

En skive hvidkål på ca 3 cm (det fylder, når det er hakket!)

3 store gulerødder revet

3 mellemstore æbler revet

dressing, som til den anden salat, men uden selleritop.

Piragi

på dansk: pirogger

450 – 500g mel
250 mælk el. vand
25g gær
75g margarine
25g sukker
5g salt
1æg

Fyld
350g røget stribet bacon
50g løg
Peber efter behag

Skær sværen af baconet og skær det i små stykker.
Skær løg i små stykker. Sauter løg og bacon få minutter, fedtet må ikke smelte af, tilsæt peber.

Bland ingredienserne sammen til en gærdej og lad den hæve.
Slå dejen ned og del den i små boller på 35g og lad dem stå og hæve i 10-15 minutter.
Pres hvert stykke fladt og læg baconfyldet på midten.
Pres kanterne af dejen om fyldet eller til den ene side.
Rul med begge hænder for at jævne fyldet.
Lav bollen til en lille halvmåne.
Sæt den på en plade og lad den hæve.
Pensle med æg
Bages i en varm ovn ca. 200 grader

Grå ærter

200g grå ærter
60g røget eller fersk stribet bacon
40g løg
Salt

Læg ærterne i blød i koldt vand om aftenen
Skyl dem næste dag og dæk dem med varmt vand og kog dem til de er møre
Sauter bacon og løg, så der er masser af flydende fedt.
Server ærterne i en lerskål og tilbyd blandingen af fedt og løg som tilbehør i en separat skål.
Det er meget lettisk at få frisk kærnemælk hertil.

De grå ærter havde man også på landet i Danmark før i tiden. Det er en bestemt sort. Man kan købe dem i et hvert Supermarkede i Letland.

LN

Aktiviteter i det Baltiske Hus

I år var vores venner Kreicburgas Zikeri her 18.-28. oktober. I 11 år har de været her i august og alene og sammen med Benny Andersen glædet mange danskere med deres optræden. Jeg skrev sidste år til Aivars fra Kreicburgas Zikeri at jeg mente, det var for vanskeligt at arrangere det hele, når de ikke boede her i huset. Aivars svarede, at vi havde haft så meget sammen og han mente ikke, at vores samarbejde var forbi: De ville komme her til mig d. 28. okt. Jeg tror, de føler at Det Baltiske Hus og 1000 års Egen er en del af dem, og de vil komme her så tit det er muligt.

Samling om 1000 års Egen

Søndag d. 28. okt. mødtes en lille trofast flok om Egen til den årlige mindestund med sang og musik. I år havde jeg fundet de rigtige farver til det lettiske flag i blomster og plantet dem samme dag, for at blomsterne ikke skulle fryse om natten. I august da Sadancis var her havde jeg plantet alle 3 flag i blomster, da der ikke var andre end dansker og letter overvejer jeg, om jeg skal gøre de 3 landsbede, til et bed kun af Letland og kalde mit Baltiske Hus for Det Lettiske Hus.

Egen vokser stadig godt. Jeg tror den i år er skudt en meter op i højden. Det, var aftalen den skulle stå og vise samarbejdet mellem Danmark og de 3 andre lande. Jeg ved ikke helt om væksten er dækkende.

Grundet temperatur og lidt regn sluttede samlingen her med varm kaffe og hjemmebak indendørs. En lille flok som er fanget af ideen, som nok vil komme igen, hvis vi kan indbyde.

Fest i forsamlingshuset

K1. 18 mødtes en lidt større flok til fest i forsamlingshu-

set. Kreiburgas Zikeri optrådte her første gang sammen med en teatergruppe og et katolsk kor. De har optrådt her en del år. Det var en interesseret og positiv flok af nære venner der var mødt op og uden dem kunne den slags ikke gennemføres.

Jeg fik vores lettiske venner til at starte med at spille en af deres takkesange. Det var den sang, som omkring 100 mennesker fra Litauen sang for mig for en del år siden så taget på Tapeten i Ballerup var ved at blæse af. De folk er også gode til at sige Tak, så man forstår det. Forsamlingshusets nye vært lavede et godt måltid og vi fik sunget, følgende sange som vores venner spillede for på: Vennesangen, Barndommens land, Svantes lykkelige Dag og ved slutningen af festen: Go´nu´nat og gå nu lige hjem. Kl. 20 gav de deres 12. koncert her og jeg kunne ikke lade være at tænke på den første gang og de omkring 200 koncerter og andre gange, de har spillet for mig og andre her og i andre lande under meget forskellige forhold. Når vi har holdt Årsfest om søndagen er danskerne gået tidligt hjem fordi de skulle på arbejde den næste dag. I år blev næsten alle til hen mod midnat og Lasse, som var med for 12 år siden og kørte med mig til Letland og gik rundt på Rite Højskole og skolerne i Jekabpils Regionen, sang spillede og underviste i engelsk. Han fik startet en times familiedans.

Vi mangler letter i Danmark og interesserede danskere til et samarbejde mellem Danmark og Letland.

I de første år kom der mange flere, men tiden er en anden. Var interessen den gang båret, af medlidenhed? Letter blev dræbt og undertrykt, de var fattige, havde problemer med at få nok at spise og så var det noget nyt. Lige efter 1945 ventede vi os også meget, men mange glemte det hurtigt, hvilken fantastisk dejlig ting, befrielsen var. Da der en gang kom en ny præst til vort sogn, sagde en af de ældre: Nu i starten går næsten alle til kirke men det kan jeg godt sige dig, det varer længe. Om

så selve ærkeenglen Gabriel kom ville det kun vare til man havde trillet den lidt under vingerne, så var det forbi. Hvad kan vi sætte ind nu og fremover, for at holde liv og udbygge et levende samarbejde? Kommer danskerne kun hvis de får gratis lækker mad og underholdning? Eller er det muligt at samle mange på interesse for det samarbejde?

Samling på Porsebakken

For 12 år siden og efter middagen afviklede Kreicburgas deres 11. koncert her på det lokale Ældrehjem for aktivitetsklubben til stor glæde for begge parter. De kender efterhånden hinanden. Danskerne ser hen til det årlige møde og vil ikke undvære det og de holder fast i traditionerne. Når Kreicburgas Zikeri spiller "Om lidt er kaffen klar" ruller kaffebordene ind med Aktivitetsafdelingens hjemmebagte kager i dagens anledning, som nydes i pausen og derefter synger Lasse for på danske melodier og alle de lidt ældre synger med på omkvædet. Så går nogen tid med samtaler på lettisk, engelsk og dansk og derefter en bevæget afsked. Der bliver skuffelse på Porsebakken den dag de ikke længere får besøg af Krieckburgas Zikeri.

Stor og vellykket folkedanseraften

Gennem de sidste 6-8 år har vi hvert år under Kreicburgas Zikeris besøg afviklet en folkedanseraften med lettisk musik og med Helle, som er amtsinstruktør i Københavns Amt, som også var med os rundt i Letland for 2 år siden, og de har haft et fint samarbejde siden de startede i vores Forsamlingshus for en del år siden. For 3-4 år siden flyttede vi til Østervangsskolens festsal i Roskilde, hvor vi besøgte Hjemstavnsforeningens Folkedansere, men det var ikke alene for dem som tidligere skrevet. Folkedansere fra det meste af Sjælland var indbudt og første år lykkedes det os at fylde den store sal.

Selvom det har været, uden for sæsonen og danskerne har beklaget sig over, at der var for lidt, lettiske danse er der hvert år kommet flere og flere og i år fik vi så løst de 2 problemer - fyldt salen og meget mere lettisk dans. Anita Nielsen fra Danmark-Letland Foreningens bestyrelse havde anbefalet Anda Zarane. Jeg blev glad, da Anda et par dage før fortalte mig, at hun glædede sig, så jeg hentede hende i Høje Tåstrup og jeg skal love for at Anda og Harish fik sat liv i salen med lettiske danse og de ca. 60 folkedansere der var mødt op.

Ser vi Krieburgas Zikeri mere i Danmark?

Går Benny Andersen på pension og tager Krieburgas til Mexico sommeren 2008?

Det Baltiske Hus i 2008 og fremover

I det kommende år er der dags dato masser af plads her og jeg ser gerne stedet her bliver brugt mere og jeg har endnu ikke opgivet, at jeg når, at få huset udviklet til et godt møde, opholds- og samlingssted. Kommer der gæster fra de 3 lande i øst er de meget velkomne til at bo her, hvis de ikke ønsker at bo på hotel i den indre by. Sadancis med 38 personer gav udtryk for, at de var glade for at bo her og Krieburgas Zikeri havde i forvejen fortalt dem om forholdene her.

Gennem årene har der været 2 muligheder for at bo her:

1. Det har været helt gratis eller som for Krieburgas Zikeri eller Sadancis, at de giver en optræden for opholdet.
2. Man kan bo gratis mod at arbejde fire timer, på linie med den danske nu verdensomspændende organisation VHH.

For grupper der ikke ønsker at bruge tid på at arbejde eller hjælpe med vedligeholdelse, vil jeg nok afkræve et mindre beløb, som indbetales til en fond, som bruges til vedligeholdelse og udbygning af det Baltiske Hus.

Grupper som Krieburgas og Sadancis behøver ikke

hjælpe 4 timer om dagen, da de selv har maden med ellers får serveret hvor de optræder, men letter som dem har jeg ingen problemer med. De hjælper langt over hvad man kan forvente og er en stor støtte for mig. Selvom jeg kræver et mindre beløb af de, der ikke vil arbejde og har penge at betale med, vil jeg forsat kunne sige: *I er nu ankommet til verdens dårligste men også billigste hotel.*

Kontakt mig hvis der i den kommende tid, kommer grupper fra Letland så vi kan finde ud af, om det er noget for dem at bo her under deres ophold.

Alle bladets læsere og øvrige interesserede er velkomne, enkelt personer, familier og grupper i kortere eller længere tid. Prisen for opholdet med eller uden mad er hjælp.

Ny mellembygning

Hvis Sadancis virkelig vil komme en gang mere har jeg faktisk lovet dem at få den mellembygning op, som jeg har haft materialerne til i alt for lang tid. Mellembygningen skal indeholde et toilet, et baderum og et vaskerum med en vaskemaskine mere. Et lille problem (der eksisterer kun små problemer for Sadancis) var at det var svært at få 38 hvide skjorter/bluser rene og tørre 2 gange om dagen, efter de hver opvisning var blevet plaskvåde af sved. Måske bliver det håndværkerne i deres gruppe, der kommer og bygger huset, og skaffer sig et godt sted, når de besøger Danmark.

Sommeren 2008 og fremover !

Sangkoret Makoni fra Gulbene

I dagene 27. - 31. juli 2008 har jeg lovet et sangkor med unge på 14-15 år, at de kan bo her i Det Baltiske Hus. Jeg vil vise dem København og forsøge at finde en masse steder, hvor de kan glæde folk med deres Sang.

Håber I hjælper mig kære læsere. Find ud af om I selv eller foreninger, sommerfester, ældrehjem o.s.v. vil kunne have glæde af deres optræden.

Ring og lad os aftale på tlf. 44 65 19 76 Jes Dahl

Sommerfest hos Andreas Åbling i Bredebro

Lørdag d. 2. august, holder Andreas Åbling sin årlige sommerfest, og jeg har lovet at få det med her i bladet, at I alle er velkomne hos Andreas Åbling Pedersen, Stadebjerggård, Ellum, 6240 Løgumkloster.

Sommerfesterne hos Andreas er noget særligt. Jeg var der i år. Der sker en masse ting. Det er kultur, højskolekultur. Foruden at der altid er mange letter, er der forfattere og digtere som man kender fra højskolesangbogen og deres bøger, og musik og sang. På programmet står også sangkoret Makoni fra Gulbene.

Da de fleste arrangementer afvikles her i hovedstadsområdet var det måske en idé at arrangere en tur til samlingen dernede. Her sker der noget og jeg tror Andreas også mener, at hvor der er hjerterum er der også husrum. Andreas, der jo om nogen har betydet noget for samarbejdet mellem Danmark og Letland, så der er Andreas foregangsmand.

Hvad kan vi gøre for at få flere unge letter i vores forening? Gennem årene har jeg mødt samarbejdet og fået hjælp og besøg af mange unge letter. En del har jeg spurgt: "Er du medlem af foreningen Danmark-Letland og flere, de fleste har svaret benægtende. Det mener jeg er trist og har spekuleret hvorfor og hvad gør vi for at få flere unge letter med i vores arbejde?

For nogle år siden sad jeg i bestyrelsen for den litauiske forening. Der var mange litauer og næsten ingen danskere. Hvorfor er der så meget forskel på de 2 foreninger og hvorfor er de fleste i vores forening lidt ældre danskere og meget få unge letter? Jeg har bedt redaktøren om en halv snes blade og vil sende dem til en del af dem, jeg kender.

*Folk med interesse for Letland i de første år efter frigivelsen og frihedskrigen:
Kontakt mig.*

Jeg er ved at se mine tusinder af lysbilleder igennem for at samle et, par kortere serier og vil i den kommende vinter gerne komme og fortælle og vise billeder, som jeg betragter som uerstattelige og en samling udover det almindelige. Jeg har et par forslag:
*Turen på den baltiske vej
Gennem de 3 lande*

*God jul og godt nytår ønskes af
Jes Dahl på tlf. 44 46 10 31*

To musikanter fra Kreicburgas Zikeri

Internationalt fagligt samarbejde

Ved en nordisk konference i 2005 besluttede de nordiske land Sverige, Danmark, Norge og Finland at støtte de baltiske land i at udvikle og fremme de faglige organisationer. Målet er at sprede den nordiske model med kollektivaftaler samt bidrage til at øge den faglige organisationsgrad i Baltikum. LAKRS, som arbejdsmarkedets organisation hedder i Baltikum, har i enighed formuleret deres krav under påvirkning af Norden.

Det resulteredes i at to svenske fagforeningsfolk afholdt en to-dages konference i Riga i september. På konferencen beskrev de deres aftaler og regler indenfor arbejdsretten, hvordan de lønforhandler og deres rutiner i at skaffe nye medlemmer. Deltagerne, som bestod hovedsageligt af kvinder fra arbejdsformidlingen, emigrations- og pasmyndighederne, sukkede højlydt når de hørte om de svenske muligheder. Svenskeren Lars-Erik betonedede, at det har taget os i Sverige 70 år at nå dertil, hvor vi er i dag, men at det bør gå hurtigere for LAKRS. Det handler meget om at blive mange, så man kan presse på, vinde respekt og blive en vigtig part som arbejdsgiveren skal tage hensyn til.

Deltagerne på kurset fik forskellige cases, så de kunne øve sig på forhandling gennem forskellige rollespil. Materiale, som laves af Finland, om hvordan man uddanner tillidsmænd og en medlemsuddannelse, blev overgivet til LAKRS. Næste skridt i arbejdet kan måske blive, at nogle baltiske kolleger kommer på gæstebesøg og ser på hvordan man arbejder i Norden.

*Monica Arnoldsson, UrST-tidningen STyrkan nr. 4/07
Oversat fra det svenske medlemsblad for Svensk-Lettiska Föreningen nr. 5 (44) 2007 nov.*

LN

Christianskirken i Kemerī

I slutningen af september var Christians Kirkens letlandsgruppe på en forlænget weekend i Letland for at besøge vores venskabsmenighed for at høre nyt og diskutere det fortsatte samarbejde. Besøget blev både et glædeligt gensyn med menighedsrådet og menigheden og samtidig en mulighed for lidt sightseeing i Letlands hovedstad Riga og i Kemerī og den omkring liggende nationalpark.

Letland i dag

Letland er i dag et land i en rivende udvikling. Efter at Letland er kommet med i EU, er tilhørsforholdet til Vest-europa blevet stærkere, og der er fuld gang i både økonomi, investeringer og renovering af bygninger i det meste af Letland. Der er dog en stor forskel på levevis i hovedstaden og i Kemeris, hvor vores venskabsmenighed ligger. I Riga ser man mange nye biler og gennemrestaurerede huse – I Kemeris (ca. 40 km vest for Riga) går det langsommere med de nye biler, men mange af husene er nymalede, og der er også flere, der har taget fat på renoveringer af de gamle træhuse.

Kemeris og omegn

Kemeris er en gammel kurby, hvor mange russere tidligere tog til for at blive behandlet med mudder fra de omkringliggende højmoser, der i dag er nationalpark. Efter at Letland blev selvstændig, gik hele kur-industrien i stå, og i dag er der stort set ingen af sanatorierne, der stadig er i drift. Der arbejdes i dag på at få udenlandske investorer til at renovere og genåbne det største og ældste kurhotel i Kemeris, men indtil videre er det kun facaden, der er færdigrenoveret, hele den indvendige del af bygningen mangler stadig. Til gengæld findes der en helt fantastisk natur omkring Kemeris, hvor højmosen absolut er et besøg værd.

Menigheden og kirken i Letland

Menigheden i Kemeris består i dag af ca. 60 personer, som med et aktivt menighedsråd i front arbejder hårdt på både at holde kirken og skaffe midler til opvarmning og forbedringer i kirken. Det seneste projekt, menighedsrådet har sat i gang, er en forbedring af varmesystemet, så varmekilderne befinder sig der, hvor menigheden sidder og ikke langt væk på væggen. Da vi lørdag eftermiddag kom til kirken for at holde møde med me-

nighedsrådet og præsten, stod alle i skjorteærmer udenfor og nød det flotte efterårsvejr, men da vi sattes os ind i kirken for at holde møde, tog alle jakker på for at holde varmen! Så det var nemt at forestille sig hvordan det må være at side stille til en gudstjeneste i de kolde vintermåneder. Eftermiddagen blev brugt til at møde hele menighedsrådet og få knyttet bedre personlige kontakter og tale om, hvordan vi hver især ser på venskabet. Det var meget positivt at høre, at menighedsrådet gerne selv vil tage initiativer og også får sat disse i gang, samtidig med at de ønsker at bevare de personlige kontakter med Christianskirken samt at disse er mere vigtige end bare at modtage hjælp. Dette betyder dog ikke, at der ikke stadig er brug for økonomisk hjælp til opvarmning, restaurering af kirken eller ældrepleje. Om søndagen efter gudstjenesten var menigheden indbudt til et stort kaffe- og kagebord, hvor vi fik lejlighed til at fortælle om livet i Danmark, hvordan den danske

folkekirke fungerer, og hvad der sker i vores kirke. Bag-
efter var der en livlig spørgelyst fra de fremmødte om alt
fra arbejdstider til kristne synspunkter.

Vi er alle kommet hjem med mange positive indtryk fra
vores besøg i Kemerı og med en åben invitation til, at
alle, fra Christians sogn menighed, altid er hjertelig vel-
kommen, hvis vejen en dag skulle falde forbi Letland og
Kemerı.

*Hans-Christian Jørgensen
Letlandsgruppen
Christianskirken, Lyngby*

Kemerı Sanatorium

Korte Notitser

SOS Børneby i Valmira

I Letland har der indtil nu været en SOS Børneby i Islice i omegnen af Bauska. Bauska ligger tæt på den litauiske grænse. Men nu har man fået en ny børneby i Valmiera, tæt på den estiske grænse

Valmira er en mindre by på 30.000 indbyggere, med gode muligheder for uddannelse og fritidsaktiviteter. Kommunen har doneret grunden, i et område med skoler og sportspladser i udkanten af byen. Kommunen har også lovet støtte til børnebyen med en fast procentsats. Der er nu på grunden blevet bygget 12 familie huse og et administrations- og et aktivitets hus og en lederbolig. Der er plads til 78 børn. Børnene bor med deres ”mor” som en familie i hvert af husene.

Kirsten Gjaldbæk som har et barn i børnebyen, har fortalt at hendes ”barn” nu skal flytte til Valmiera.

Der er SOS Børnebyer over hele verden og organisationen arbejder på at støtter børn i vanskelige kår, med at få en rimelig opvækst og uddannelse, når forældrene enten ikke magter det eller er døde.

Hvis man har lyst til at støtte et barn kan man gå ind på <http://www.sos-borneby.dk>

LN

10 års Festskrift

Bramsnæs kommiteen har udgivet et festskrift i anledning af 10 års venskabssamarbejde mellem Gibuli kommune i Letland og Bramsnæs Kommune nær Roskilde. Det er blevet til et 40 siders hæfte med flotte farvebilleder og ikke mindst listen over flere siders aktiviteter bag i bogen er imponerende.

Vi har fået lov til at lægge det ud på vores hjemmeside

<http://www.danmark-letland.dk/>

Hvis man vil vide mere kan man rette henvendelse til Erik Mikkelsen og Lisbeth Kristiansen

erik.mikkelsen@tiscali.dk

Nikoline Liv Andersens kollektion åbnede Nordic Look i Riga

Den mørke vinter nærmer sig med hastige skridt, men Nordic Look har inden da sat farver på tilværelsen ved at fokusere på den danske/nordiske mode. Den unge modedesigner Nikoline Liv Andersen, der for nylig vandt førstepræmien ved '+46' i Sverige, var inviteret til Riga, og her viste hun sin kollektion frem ved et spektakulært modeshow. Derudover blev Liisa Jokinen og Sampo Karjalainens fotoudstilling 'Hel-Look', som præsenterer gademoden i Helsinki i frapperende fotografier, vist på Riga Slot, der også dannede rammen om en åbningsfest. Nordic Look fandt sted den 1. november og var arrangeret af DKI Riga i samarbejde med Nordisk Ministerråd Riga i forbindelse med Riga Fashion Week. Nordic Look 2007 skal lede til en større nordisk event, der vil løbe af stablen under Rigas modeuge i 2008.

Fra kulturinstituttets hjemmeside

Færgesfart til Letland

Den 22. november stoppede Skandlines færger med at sejle fra Karlshamm til Ventspils. Man må nu tage til Nynæshamm for at sejle til Ventspils.

LN

Jul

For letterne er det rent faktisk noget temmelig nyt at kunne fejre jul. Under den sovjetiske besættelse, der sluttede i 1991, var julen ikke noget, man officielt fejrede. Nytårsaften var den eneste officielle festdag på den tid af året.

Letterne har ellers lange traditioner for at fejre jul. De mener selv, at det var hos dem, at man første gang fandt på at pynte et grantræ op til højtiden. Helt tilbage fra 1510 har man tegninger, der viser et næsten helt moderne juletræ.

POST**B****PP**

DANMARK

Afs:

Foreningen
Danmark - Letland
H.E.Andersen
Humlemarksvej 17
DK-2605 Brøndby

I Letland (Rite Højskole) kommer "Fader Frost" til nytår. Han bærer juletræet under armen og deler gaver ud, assisteret af en hjælper, som kalder sig Snepigen.